

Lasse Thoresen is a bold exponent of contemporary Scandinavian music, inspired by a culture rich in tradition where new instrumental techniques express a unique range of feelings. His chamber music for flute and piano is here performed by Maiken and Trond Schau with a virtuosity that succeeds in evoking an immediate response from the listener in its revitalization of a time-honoured musical language.

Lasse Thoresen er en tydelig representant for moderne nordisk musikk, inspirert av en tradisjonsrik kultur der nyvinnende instrumentale teknikker utløser et helt unikt følelsesregister. Kammermusikken for fløyte og piano formidles av Maiken og Trond Schau med en virtuos musikalitet som berører umiddelbart og direkte i en fornyelse av et originalt tonespråk.

Lasse Thoresen
Sea of Names

Maiken Mathisen Schau
& Trond Schau

EAN13: 7041888521822

COMPACT
disc
DIGITAL AUDIO

SUPER AUDIO CD

2L¹²⁷

5.1 surround and stereo recorded in DXD 24bit/352.8kHz
2L-127-SACD 20©16 Lindberg Lyd AS, Norway

Lasse Thoresen (born 1949) has been Professor of Composition at the Norwegian Academy of Music in Oslo since 1988. His compositions range over many genres: chamber music, works for choir, concertos and symphonic music, and he has been awarded several prizes for his music, including the Nordic Council Music Prize in 2010.

Thoresen started composing as a 15-year-old when he was playing Edvard Grieg's *Lyrical Pieces*; these inspired him to make his own arrangements of Norwegian folk music. In the course of his further musical development he became fascinated by Fartein Valen's atonal polyphony. From there he went on to study twelve-note compositional technique with Finn Mortensen, and electrophonic music and composition with Werner Kaegi.

As well as composing, Thoresen has devoted many years to his own research project into aural sonology, his starting point being Pierre Schaeffer's work on acoustics. This pioneering project not only generated musicological publications by Thoresen, it also had an influence on his own compositional technique. In the 1970s Thoresen began to set music to sacred Baha'i texts, and he himself became increasingly inspired by eastern music. He sought to combine western and eastern music traditions, and one of the many results of this quest is the central place the meditative element came to play in his compositions.

Using his own cultural background as a foundation, Thoresen set about studying music from different parts of the planet, and he found remarkable parallels between tonality in the Norwegian folk music tradition and the spectral music of Tristain Murail and Gérard Grisey. This discovery revitalised his interest in the folk music of his own country. Thanks to the Early Music Movement's search for a more "authentic" way of performing baroque music, he saw that the interpretational approaches and performance techniques of baroque musicians had much in common with those of folk musicians.

The music on this album was composed between 1976 and 2011, and it is not difficult to hear how different sources of inspiration have influenced Thoresen's musical style, and how they

are fused into a characteristic personal voice. And while his music has changed and developed, there is a consistent bedrock provided by this personal voice and by a constant desire to say something deeper.

Thoresen's music is built on strict craftsmanlike principles. However, the complex construction incorporating varying tonality, rhythm and ornamentation should not detract from what is his goal – a musical expression that is powerful and engaging. Moreover, when performed, the music should give the listener a feeling of spontaneity and of genuine improvisation. Therefore the language, dance and movements of gesture in folk music have been important compositional models. Thoresen has inserted improvisatory passages into many of his works, and these invite creativity in different ways from the performer. The challenge has been to find a form of notation able to give the performers creative freedom while at the same time providing a signal clear enough to elicit the sort of music he had in mind.

Sea of Names (2012) was commissioned by Maiken and Trond Schou. Thoresen chose to shape the work as a meditation over the loss of a close member of his family. He has taken the thematic material from the final cadenza in Fartein Valen's violin concerto, with the theme clearly heard in the cadenza for flute in the central part of the work. In this way the piece can be seen as a counterpart to Valen's concerto which, in fact, originated in circumstances not unlike Thoresen's. The title itself, *Sea of Names*, hinges on the thought that the soul, like everything that has been created in whatever form, ultimately returns to its origins. This has inspired Thoresen to create a very special sound world. He has used and developed the basic intervals in the theme using cascades of harmonics while at the same time the timbre is modified by the flautist singing through the flute. Heard alongside the piano, completely new and striking sounds are created.

Stages of the Inner Dialogue (1981) depicts communication with your inner self. A personal problem arises and the inner self responds, suggesting a solution; this is depicted by the music's sombre opening being interrupted by a shaft of light. This results in forward-oriented

movement, resolute for a while but it loses its sense of purpose and sinks back into the depths; from these sombre sonic depths light again finds a footing, first tentatively, then gradually growing in strength and vitality.

With an Open Hand or a Clenched Fist? was composed in 1976 for the flautist Sissel Dørum, and was Thoresen's first work for solo flute. In its course the performer has to express almost the whole gamut of attitudes in interpersonal relations: being circumspect, being forceful and insistent, being boisterously repetitive, and being so angry and agitated that the piece ends in a mood of exhaustion and resignation. In order to replicate human emotions Thoresen exploits the flute's musical and technical resources to the full, and gives the flautist some unusual but really very human tasks, such as stamping the foot and actually singing through the flute.

Solspill ("Sun Play") was composed in 1983 when Thoresen was living in the valley of Saksumsdalen outside Lillehammer. He had got to know a keen nature photographer living nearby, Tore Svelle, whose images of nature's smallest details were exceptionally sensitive. Thoresen was inspired to compose the musical accompaniment to a slide sequence of Svelle's photographs. The musical material, which consists basically of motives typical of Norwegian *slåtter*, was refashioned three years later as a separate piece for piano. It received its first performance at the opening of an exhibition of nature photographs at the Henie Onstad Kunstsenter outside Oslo, with Einar Henning Smebye as soloist. Using folk music as his subject, Thoresen asks the soloist to make a journey into its sound world. Just as one can study nature photographs more closely through a magnifying glass, so Thoresen tries to illuminate folk music motifs more closely from different musical angles. In each movement he penetrates deeper and deeper into the music's details, until he finally returns, in the final movement, to where he began and reconstructs the opening motif.

Invocation of Crystal Waters was written in 2011 on the occasion of the 13th international Edvard Grieg competition. Grieg loved the Norwegian countryside and spent many summers travelling along its fjords and in its mountains. Wherever he went, there was

water all around him: rivers, streams, waterfalls, lakes, deep fjords and the ocean. Thoresen was struck by how strong a person's emotional response can be to clean, crystal-clear water in unspoilt nature. This thought activated the composer in him, but he was not primarily concerned with a musical depiction of water. In line with Romantic composers he wanted to use nature as a source of symbols for human feelings – in this case to take water as a symbol of an internal cleansing process, able to imbue the soul with renewed strength. There are two movements. The first is a prelude, "Aqualudium", and, as the title implies, it is an introductory play with water. "Aqualudium" has five parts. Each of them has a title, and a letter which is a sort of code to give the performer a degree of freedom in choosing the order in which to play them. Trond Schau has chosen the following series: *Deep, clear water* (D C) – *Drops* (D) – *Waves* (W) – *Deep, clear water* (D C) – *Drops* (D) – *Soft-flowing waters* (S W) – *Stone Falling in Water* (S W). Thoresen has not given the pianist completely free rein; he has included certain constraints to ensure that the musical form as a whole should not diverge unduly from his intentions. The soloist, however, is able, by exploiting the improvisatory passages, to determine – at least to some extent – the length of the various parts. It is a question of "freedom under licence", giving the performer the chance to take part in the creative process – it throws down a challenge to be lively and bold in the moment of creation. The work's second part, "Aqua Fuga", has the characteristic features of a fugue. The music expresses water that runs away, or simply runs.

Interplay, for flute and piano, was composed in 1981 for Manuela Wiesler. She had originally commissioned a work from Thoresen's teacher, Finn Mortensen, but because of ill-health Mortensen passed the commission on to Thoresen, who saw this as a token of recognition and a great honour. *Interplay* begins with long contemplative passages, where the flute and piano play alone. At first it might seem that the instruments and the music have nothing to do with each other, but they do conjoin to bring the music to an intense climax, characterized by extreme virtuosity. The work's sound world fluctuates between dissonant chords and pentatonic scales. Like *With an Open Hand or a Clenched Fist?* and *Stages of the Inner Dialogue*, *Interplay* is essentially a contest between musical and emotional extremes.

The Norwegian flautist **Maiken Mathisen Schau** (b. 1970) concluded her studies at the Royal Danish Academy of Music in 1995 with concert debuts in Copenhagen and Aalborg. She had already, while studying, played Carl Nielsen's flute concerto with the Trondheim Symphony Orchestra, been acclaimed "Debut Soloist of the Year" at the Arctic Arts Festival, and performed on Norwegian radio and TV. Since 1999 she has been flautist in the Royal Norwegian Navy Band, but she also receives frequent invitations to play chamber music and perform as soloist. She has premiered several works by Norwegian composers, has participated in about 30 recordings and has played at many leading festivals both in and outside Norway. Maiken Mathisen Schau is also flautist in the Norwegian sinfonietta Ensemble Ernst.

Fløytisten **Maiken Mathisen Schau** (f.1970) avsluttet sitt studium ved Kgl. Danske Musik-konservatorium med solistdebuter i København og Aalborg i 1995. Allerede under studietiden var hun solist med Trondheim symfoniorkester, vant utmerkelsen Årets debutant ved festspillene i Nord-Norge og optrådte i NRK radio og TV. Siden 1999 har hun vært fast ansatt som fløytist i Kongelige Norske Marines Musikkorps og er, ved siden av sitt arbeid der, en etterspurt kammermusiker og solist. Hun har utfremført en rekke norske verker, vært med på rundt 30 CD-innspillinger og konsertert ved flere store festivaler i inn- og utland. Maiken Mathisen Schau er også fløytist i den norske sinfonietta «Ensemble Ernst».

Pianist **Trond Schau** (b.1970) studied at the Norwegian Academy of Music, the Royal Danish Academy of Music, and the Liszt Academy. He gives recitals and has performed on many occasions as soloist with professional ensembles. He is kept busy as chamber musician and accompanist playing alongside some of the most outstanding artists in Norway's musical life. In recent years he has, through his duet performances with his wife Maiken Schau, established himself as an acknowledged accompanist of the flute repertoire, and this has led to engagements with, among others, Mathieu Dufour, Wissam Boustany, Paul Edmund Davies and Gergely Ittzes. In addition to numerous concerts in Scandinavia, he has played at festivals in London, Holland, Germany, Poland and the USA. Trond Schau combines his life as a freelance concert musician with working as a staff accompanist at the Norwegian Academy of Music.

Pianisten **Trond Schau** er utdannet fra Norges musikkhøgskole, Kgl. Danske Musik-konservatorium og Liszt-akademiet. Han gir recitals, har optrådt en rekke ganger som solist med profesjonelle ensembler, og er en etterspurt kammermusiker og akkompagnatør i samspill med fremragende utøvere i norsk musikkliv. I de senere årene har han gjennom duospill med sin kone Maiken Schau, blitt en kjent akkompagnatør av fløyterepertoaret og det har gitt muligheten til samarbeid med Mathieu Dufour, Wissam Boustany, Paul Edmund Davies og Gergely Ittzes, for å nevne noen. Foruten tallrike konserter i Skandinavia, har han spilt ved festivaler i London, Holland, Tyskland, Polen, Russland og USA. Trond Schau er ved siden av å drive frilans konsertvirksomhet, fast ansatt som akkompagnatør ved Norges musikkhøgskole.

Lasse Thoresen (1949) er professor i komposisjon ved Norges musikkhøgskole i Oslo siden 1988. Han har komponert kammermusikk, korverk, konserter og symfonisk musikk og mottatt en rekke priser for sin musikk, blant annet Nordisk råds musikkpris i 2010.

Thoresen gjorde sine første komposisjonsforsøk som femtenåring. Da spilte han Edvard Griegs lyriske stykker og lot seg inspirere til å lage egne arrangementer av norsk folkemusikk. I den videre musikalske utvikling lot han seg fascinere av Fartein Valens atonale polyfoni. Derfra gikk veien videre til studier av tolvtoneteknikk med Finn Mortensen og elektrofonisk komposisjon med Werner Kaegi.

Parallelt med sin komposisjonsvirksomhet startet Thoresen et mangeårig forskningsprosjekt rundt auditiv sonologi på grunnlag av Pierre Schaeffers «klanghørelære». Pionerarbeidet resulterte ikke bare i mange musikkvitenskapelige arbeider, men påvirket også hans egen komposisjons-teknikk. Fra 1970-årene begynte Thoresen å sette musikk til tekster fra baha'í-troens skrifter og lot seg samtidig inspirere av orientalsk musikk. Han forsøkte å kombinere vestlige og østlige musikktradisjoner, og det førte blant annet til at det meditative elementet fikk en sentral plass.

Med sin egen kulturbakgrunn som grunnlag begynte Thoresen å studere musikk fra ulike verdensdeler og oppdaget at det fantes påfallende paralleller mellom tonaliteten i den norske folkemusikken og i spektralmusikken til Tristan Murail og Gérard Grisey. Dermed fikk han en ny interesse for den norske folkemusikken. Takket være tidligmusikk-bevegelsens søken etter en mer «autentisk» fremføringspraksis av barokkmusikk mente han også å se forbindelseslinjer mellom barokkmusikernes og folkemusikernes interpretasjon og spilleteknikk.

Musikken på platen er komponert i tidsrommet fra 1976 til 2011, og det er ikke vanskelig å høre hvordan de forskjellige inspirasjonskildene har påvirket hans musikalske stil og hvordan de er smeltet sammen til en personlig egenart. Det kan spores en utviklingslinje, men samtidig er det den samme stemmen, det samme ønske om en dypereliggende formidling, som ligger i bunnen av det enkelte verk.

Lasse Thoresens musikk bygger på strenge håndverksmessige prinsipper. Men den komplekse konstruksjonen ved hjelp av vekslende tonalitet, rytmikk og ornamentikk skal ikke stå i veien for det som er selve målet: et sterkt og engasjerende musikalsk uttrykk. Musikken skal under fremføringen gi lytteren en følelse av spontanitet og umiddelbar improvisasjon.

Derfor har også språket, dansen og de gestiske bevegelsene i folkemusikken vært viktige komposisjonsmodeller. I mange av verkene har Thoresen derfor lagt inn improvisatoriske avsnitt, som gir utøveren muligheter til å være medskapende på forskjellige måter. Utfordringen har vært å finne notasjonsmåter som kunne gi utøverne et verktøy og de nødvendige signaler til å kunne realisere musikken slik han ønsket.

Sea of Names fra 2012 er et bestillingsverk fra Maiken og Trond Schau. Thoresen valgte å utforme verket som en meditasjon over tapet av et nært familiemedlem. Det tematiske materialet er hentet fra den avsluttende kadensen i Fartein Valens fiolinkonsert, og temaet kommer tydelig frem i fløytekadensen i midten av komposisjonen. Slik sett er verket en parallell til Valens konsert, som har en tilsvarende opprinnelse. Selve tittelen *Sea of Names*, tar utgangspunkt i tanken om sjelens tilstand, når alle forskjeller og alt som er skapt, igjen flyter tilbake til sin opprinnelighet. Dette har inspirert Thoresen til å skape en egenartet klangverden. Han har benyttet og videreutviklet kjerneintervallene i temaet ved hjelp av kaskader av overtoner, ofte samtidig som klangfargen i fløyten endres ved at fløylisten synger gjennom fløyten. Sammen med klaveret skapes det på denne måten et helt nytt og spesielt lydbylde.

Stages of the Inner Dialogue ble komponert i 1981 og handler om å kommunisere med sitt eget indre. Et menneske har et problem, og hans indre svarer og foreslår en løsning. Den dystre åpningen blir avbrutt av et strålende lysglimt. Det resulterer i en målrettet bevegelse som etter en stund likevel mister fremdriften og synker ned i dypet, men ut fra den dype tonens klangspekter vokser det lyse elementet på nytt frem, først som en svak lysstripe, for så langsomt å stråle frem.

With an Open Hand or a Clenched Fist? ble komponert i 1976 for fløytisten Sissel Dørum og er det første stykket Lasse Thoresen komponerte for fløyte. I løpet av solostykket skal utøveren få frem nesten alt det som finnes av menneskelige følelser: vise en forsiktig tilnærming, være påtrengende, lage heftige gjentakelser og være så sint og opphisset at stykket ender med utmattelse og resignasjon. For å gjengi de menneskelige emosjonene utnytter Thoresen fløytens musikalske og tekniske muligheter til det ytterste og gir fløytisten uvante, men høyst menneskelige oppgaver, som for eksempel å trampe med foten og syngne gjennom fløyten.

Solspill ble komponert i 1983 mens Thoresen bodde i Saksumsdalen utenfor Lillehammer. Her ble han kjent med gårdbrukeren Tore Svelle, en ivrig naturfotograf som hadde en egen evne til å få frem de minste detaljer i naturen. Det inspirerte Thoresen til å lage musikalske stemninger til en lysbilde-serie med Svelles fotografier. Det musikalske materialet, som bestod av slåttemotiver, ble tre år senere utviklet til et selvstendig klaververk. Einar Henning Smebye urfremførte verket i sin endelige form på Henie Onstad Kunstsenter ved åpningen av en fotoutstilling med naturbilder. Fotografiene var tatt av økologipioneren og forfatteren Finn Alnæs, som også var den som foreslo klaververkets tittel: *Solspill*. Med utgangspunkt i det folkemusikalske materialet lar Thoresen utøveren gjøre en reise innover i klangmaterialet. På samme måte som det var mulig å studere de fotograferte naturbildene i detalj gjennom en lupe, har Thoresen forsøkt å belyse slåttemotivene ut fra forskjellige musikalske vinkler. For hver ny sats går han dypere og dypere inn i detaljene, før han i den siste satsen vender tilbake for å gjenopprette det opprinnelige helhetsbildet.

Invocation of Crystal Waters ble komponert i 2011 i anledning den 13. internasjonale Edvard Grieg-konkurransen. Grieg elsket den norske naturen og brukte mange somre på å reise langs norske fjorder og fjell. Over alt hvor han kom, spilte vann en sentral rolle i naturbildet: elver, bekker, fossefall, innsjøer, dype fjorder og hav. Det fikk Thoresen til å tenke på at det krystallklare og rene vannet i den uberørte naturen var, og ofte fortsatt er, noe man kan bli berørt av. Dermed var komposisjonsprosessen i gang, men målet var ikke bare å gi en musikalsk skildring av vann. Akkurat som de romantiske komponistene ville han bruke

naturbildene som symboler på menneskelige følelser, i dette tilfellet vann som symbol på en indre renselsesprosess, som kan gi sjelen ny kraft. Verket består av to satser. Den første er et preludium - «Aqualudium», og som tittelen sier: en innledende lek med vann. «Aqualudium» er delt inn i fem deler. Hver av dem har fått en tittel og en bokstav (kode) for å gi utøveren en viss mulighet til å velge rekkefølgen. Trond Schau har valgt følgende sammensetning: *Deep, clear water* (D C) – *Drops* (D) – *Waves* (W) – *Deep, clear water* (D C) – *Drops* (D) – *Soft-flowing waters* (S W) – *Stone Falling in Water* (S W). Thoresen har ikke gitt utøveren helt frie tøyler, men lagt inn visse valgmessige begrensninger for å være sikker på at den musikalske formen som helhet blir slik han har tenkt. Utøveren kan ved hjelp av improvisasjonsoppgaver til en viss grad bestemme lengden på de enkelte formdelene. Det dreier seg altså om «frihet under ansvar», noe som gir utøveren en mulighet til å være med i den kreative prosessen og som utfordrer til å være levende og impulsiv i det skapende øyeblikket. Den andre delen av stykket, «Aqua Fuga», har fuge-formens karakteristiske trekk. Her er ideen vann som «flykter» eller flyter.

Interplay for fløyte og klaver ble komponert i 1981 for Manuela Wiesler. Opprinnelig var det Thoresens lærer, Finn Mortensen, som hadde fått bestillingen. Siden han ble for syk til å innfri bestillingen, ga han den videre til Lasse Thoresen som opplevde det som en stor anerkjennelse og et ærefullt oppdrag. *Interplay* begynner med noen lange kontemplative avsnitt, der fløyten og klaveret spiller hver for seg. Det kan til å begynne med virke som om instrumentene og musikken ikke har noe med hverandre å gjøre, men så finner de sammen for deretter å bringe musikken frem mot et heftig høydepunkt, preget av stor virtuositet. Klangmaterialet i verket veksler mellom dissonerende akkorder og pentatonikk. Akkurat som i *With an Open Hand or a Clenched Fist?* og *Stages of the Inner Dialogue* handler *Interplay* om en drakamp mellom musikalske og emosjonelle ytterligheter.

Recorded in Sofienberg Church, Norway
September 2015 by Lindberg Lyd AS

Recording Producer and Balance Engineer MORTEN LINDBERG
Recording Technician BEATRICE JOHANNESSEN

Editing JØRN SIMENSTAD
Mix and Mastering MORTEN LINDBERG

Graphic Design MORTEN LINDBERG
Cover artwork photos TRYM IVAR BERGSMO
Artist photos INGEBORG ØIEN THORSLAND Session Photos MORTEN LINDBERG
Liner Notes HARALD HERRESTHAL Translation RICHARD HUGH PEEL

Financially supported by Arts Council Norway, Fund For Performing Artists,
Fond for Lyd og Bilde and Norwegian Musicians' Union

Executive Producers JØRN SIMENSTAD and MORTEN LINDBERG

2L www.2L.no

2L is the exclusive and registered trade mark
of Lindberg Lyd AS 20©16 [NOMPP1606010-060] 2L-127-SACD

This recording was made by Lindberg Lyd AS with DPA microphones and HORUS converters to a PYRAMIX workstation.
Digital eXtreme Definition is a professional audio format that brings "analogue" qualities in 24 bit at 352.8 kHz sampling rate.

Lasse Thoresen

- 1 Sea of Names op. 47 (2012-13) 17:27
- 2 Stages of the Inner Dialogue op. 9 (1980) 11:46
- 3 With an Open Hand or a Clenched Fist? op. 6 (1976) 6:45
- 4 Solspill op. 13 (1983 rev. 1986) 11:49
- 5 Invocation of Crystal Waters op. 52 nr. 3 (2011) 5:57
- 6 Interplay op. 11 (1981/83) 17:23

Maiken Mathisen Schau flute 1, 3, 6 Trond Schau piano 1, 2, 4, 5, 6